

## ÖZET

### AFET YÖNETİMİNDE RİSK AZALTMA VE TÜRKİYE’DE YAŞANAN SORUNLAR

E. Ayşe ERKAN

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde 17 Ağustos ve 12 Kasım 1999’da yaşanan Kocaeli ve Düzce Depremlerinin (Marmara Depremleri) ortaya çıkardığı hasarın telafisi için yapılan yatırım büyüklüğünü hesaplamak ve bu maliyetlerin ortaya çıkmaması veya azaltılması için afet olmadan önce gerçekleştirilecek risk azaltma faaliyetlerinin önemini vurgulamaktır.

Dünyada, son yıllarda doğal afetlerin oluşum sıklığının giderek artması meydana gelen kayıp ve hasarın da artmasına yol açmakta ve her yıl milyonlarca insanın yaşamını olumsuz etkilemektedir. Aynı şekilde, Türkiye’de afetlerin meydana geliş sıklığı ve şiddeti artmıştır. Bunun sonucunda, uluslararası alanda müdahale tabanlı afet yönetimi yerine afet risklerinin azaltılması ve afet risk yönetimine önem veren bir afet yönetimi anlayışında fikir birliği oluşmuş ve “risk azaltma” afet yönetimi uygulamalarının en önemli bileşeni haline gelmiştir. Bunun yanı sıra, doğal tehlikelere karşı risk azaltma çalışmaları sürdürülebilir kalkınmanın ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanmış ve bu konuda kapsamlı küresel programlar geliştirilmeye başlanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde afet yönetimi ve risk azaltma ile ilgili temel tanım ve kavramlar açıklanmıştır. İkinci bölümde, afetler ile ilgili uluslararası alanda yaşanan gelişmeler ve bazı seçilmiş ülkelerin afet yönetim sistemleri değerlendirilmiş ve Türkiye’de afet yönetim sisteminin hukuki, kurumsal ve mali yapısı üçüncü bölümde incelenmiştir. Dördüncü bölümde, Marmara Depremlerinin sosyo-ekonomik etkileri, kentleşme ve planlama sistemine ilişkin sorunlar ile depremler sonrasında yapılan yatırımlar değerlendirilmiştir.

Marmara Depremlerinin yol açtığı kayıp ve hasarın telafisi amacıyla yürütülen çalışmalar çerçevesinde, 2008 yılı sonuna kadar 9.203.672.741 TL yatırım yapılacağı ve bu miktarın 6.789.552.900 TL’sinin, yeniden inşa ve iyileştirme faaliyetlerine tahsis edileceği tahmin edilmektedir.

Marmara Depremleri sonrasında karşı karşıya kaldığımız maliyetler ve afet yönetim sistemimiz ile ilgili yapılan analizler sonucunda, Türkiye’de tehlikelere karşı önlem alınmasının gereği anlaşılmış olmasına rağmen, afet yönetiminin bu önlemleri bir bütün olarak sistemli bir biçimde ele almaktan uzak olduğu görülmüştür. Ayrıca, konunun kamuoyu gündeminde düşük önceliğe sahip olduğu, karar vericiler ve toplumun bütün kesimlerinin konuyu yeterince sahiplenmedikleri ve sorumluluklarını yerine getirmediikleri, planlama alanında afet risk yönetiminin göz ardı edildiği gibi eksiklikler tespit edilmiştir.

### Anahtar Kelimeler

Afet Yönetimi, Risk Azaltma, Marmara Depremleri, Kentleşme.

## **ABSTRACT**

### **RISK MITIGATION IN DISASTER MANAGEMENT AND ITS DIFFICULTIES IN TURKEY**

**E. Ayşe ERKAN**

The aim of this study is; to calculate amount of investment realized in order to compensate for damage resulted from 17 August and 12 November 1999 earthquakes (Marmara Earthquakes) and to emphasize the importance of risk mitigation activities to be performed before disaster for preventing or reducing costs.

The gradual increase in the frequency of natural disasters globally, have caused an increase in the losses and damages and effected lives of millions negatively. Similarly, the frequency and the severity of disasters in Turkey have increased. As a result of this, international consensus have been achieved on a new understanding of disaster management focusing disaster risk reduction and disaster risk management instead of disaster management based on response and relief and, "risk mitigation" has become the most important component of disaster management applications. In addition to this, risk mitigation activities against hazard are recognized as integral part of sustainable development and comprehensive global programs have been started to develop and implement.

In the first section of the study, the fundamental definition and concepts related to disaster management and risk mitigation are explained. In the second section, international developments related to disasters and some selected countries' disaster management systems evaluated and legal, institutional and financial structures of disaster management system in Turkey is analyzed in the third section. In the fourth section, socio-economic impacts of the Marmara Earthquakes, problems related to urbanization and planning processes are examined and investments made after the earthquake are evaluated.

In the framework of the studies performed for compensation of losses and damages due to Marmara Earthquakes, it is estimated that 9,2 billion Turkish Lira will have been disbursed till the end of 2008 and 6,8 billion Turkish Lira of this amount has been used for reconstruction and recovery activities.

In the light of analysis related to costs to be faced with after Marmara Earthquakes and our disaster management system, it is seen that although it has been understood the requirement of taking measures against hazards in Turkey, our disaster management system is still too far from undertaking these measures in a comprehensive and systematic way. Also, it is ascertained that disaster issues have low priority in the public agenda, decision makers and all parts of the society are not fulfill their responsibilities and disaster issues are disregarded in planning systems.

### **Key Words**

Disaster Management, Risk Analysis, Marmara Earthquakes, Urbanization